

Twój przewodnik po systemie opieki zdrowotnej, czyli do kogo, kiedy i gdzie?

SCENARIUSZ DO ZAJĘĆ EDUKACYJNYCH OBSZAR: SYSTEM OCHRONY ZDROWIA

Scenariusz zajęć został opracowany do wykorzystania na przedmiocie **Edukacja zdrowotna**. Nauczyciel może elastycznie dostosować zaproponowane tutaj treści do specyfiki grupy, z którą pracuje. Scenariusz opiera się na sytuacjach codziennych i realnych wyborach, co sprzyja budowaniu samodzielności oraz odpowiedzialności za własne zdrowie. Nauczyciel decyduje, w jaki sposób wykorzysta ten materiał, uwzględniając potrzeby i możliwości swoich uczniów.

Treści programowe

Scenariusz realizuje treści podstawy programowej dla szkół ponadpodstawowych z zakresu przedmiotu Edukacja zdrowotna, **Dział 10. System ochrony zdrowia, punkt 3.** *[uczeń] wyjaśnia, jak korzystać ze świadczeń zdrowotnych w podstawowej opiece zdrowotnej (POZ), nocnej i świątecznej pomocy lekarskiej (NiŚPL), ambulatoryjnej opiece specjalistycznej (AOS), szpitalu, w tym szpitalnym oddziale ratunkowym (SOR); wyszukuje podmioty lecznicze świadczące usługi w zależności od potrzeb zdrowotnych.* Treści koncentrują się na pytaniu przewodnim „Jak świadomie korzystać z systemu ochrony zdrowia w Polsce?”.

Scenariusz jest przeznaczony do wykorzystania w szkołach ponadpodstawowych.

Pojęcia kluczowe: podstawowa opieka zdrowotna (POZ), nocna i świąteczna pomoc lekarska (NiŚPL), ambulatoryjna opieka specjalistyczna (AOS), szpitalny oddział ratunkowy (SOR)

Cel główny

Wyposażenie uczniów w praktyczne umiejętności umożliwiające skuteczne korzystanie z polskiego systemu opieki zdrowotnej oraz prawidłowe rozpoznawanie sytuacji wymagających udzielenia pomocy.

Cele operacyjne

Wiedza i umiejętności

Uczeń:

- wymienia formy opieki medycznej w Polsce i zna ich nazwy;
- wskazuje zadania każdej z tych form opieki medycznej;
- wyjaśnia, kiedy udać się do poszczególnych jednostek;
- opisuje procedurę uzyskania i realizacji skierowania.
- wyszukuje w swojej okolicy placówkę POZ, najbliższy SOR, NiŚPL;
- potrafi podjąć decyzję, gdzie szukać pomocy w sytuacji medycznej.

Postawy

Uczeń:

- szanuje system ochrony zdrowia i jego pracowników, korzystając z ich zasobów w sposób odpowiedzialny i adekwatny do sytuacji;
- przejawia postawę proaktywną – potrafi samodzielnie znaleźć potrzebne informacje, aby uzyskać pomoc medyczną.

Formy pracy

- praca indywidualna;
- praca grupowa;
- praca zbiorowa (na forum klasy).

Metody i techniki pracy

- wizualizacja – mapy myśli;
- metody samodzielnego dochodzenia do wiedzy – gra dydaktyczna;
- dyskusja.

Pomoce dydaktyczne

- prezentacja multimedialna;
- tablica interaktywna;
- duże arkusze;
- markery;
- karty pracy z opisami czterech przypadków medycznych.

Ewaluacja osiągnięć

- obserwacja aktywności uczniów podczas pracy w grupach i indywidualnej;
- analiza poprawności zaklasyfikowania sytuacji medycznych do odpowiednich jednostek (POZ, NiŚPL, AOS, SOR);
- analiza jakości wykonania map zdrowia;
- ocena skuteczności wyszukiwania przez uczniów istotnych informacji w internecie;
- ocena poprawności skierowania pacjenta do odpowiedniej jednostki medycznej.

OPIS PRZEBIEGU ZAJĘĆ

1

Wprowadzenie

Nauczyciel wita uczniów oraz zapisuje na tablicy temat lekcji: **Twój przewodnik po systemie opieki zdrowotnej, czyli do kogo, kiedy i gdzie?** (w przypadku korzystania z prezentacji multimedialnej wyświetla tytułowy).

W zrozumiały sposób przedstawia cel zajęć, mówi: „Na dzisiejszej lekcji nauczymy się, korzystać z systemu opieki zdrowotnej w Polsce. Dowiedziecie się, gdzie należy zgłaszać się po pomoc w przypadku różnych problemów zdrowotnych – np. infekcji, urazów czy nagłego bólu. Zrozumiecie też skróty takie jak POZ, NiŚPL, AOS, SOR”.

2

Ćwiczenie aktywizujące – przyporządkowywanie sytuacji medycznych

Nauczyciel rozpoczyna krótkie ćwiczenie aktywizujące z wykorzystaniem narzędzia Kahoot. Na ekranie wyświetlają się hasła, a uczniowie mają za zadanie zdecydować, gdzie szukaliby pomocy. Przykłady haseł:

- Chcesz przedłużyć receptę na lek, który przyjmujesz na stałe
- Masz gorączkę 40 stopni w niedzielny poranek
- Otrzymałeś skierowanie do kardiologa
- Złamałeś nogę
- Od jakiegoś czasu czujesz się bardzo przybity, nie masz na nic siły i straciłeś zainteresowanie rzeczami, które wcześniej sprawiały Ci przyjemność
- Zostałeś ugryziony przez obcego psa
- Otrzymałeś skierowanie do endokrynologa
- Masz silny ból ucha w nocy
- Masz wysypkę niewiadomego pochodzenia

- Masz ciało obce w oku
- Masz katar, kaszel i gorączkę, jest środek tygodnia
- Chcesz zaszczepić się przeciwko grypie

Podczas wyjaśniania zadania nauczyciel wyświetla slajd z pytaniem „Gdzie i kiedy szukać pomocy?” i kolejny z czterema skrótami. Ćwiczenie aktywizujące ma być wykonane przed rozwinięciem tych skrótów przez nauczyciela, tak aby uczniowie mogli najpierw sprawdzić swoją aktualną wiedzę.

3

Zadanie w grupach – mapa systemu zdrowia

Nauczyciel dzieli klasę na grupy. Każda grupa otrzymuje arkusz papieru, markery oraz karteczki z nazwami: POZ, NiŚPL, AOS, SOR, szpital. Zadaniem uczniów jest stworzenie mapy myśli. Na środku arkusza uczniowie mają umieścić napis „pacjent”, a następnie narysować strzałki prowadzące do każdej z karteczek. Ich dalszym zadaniem jest rozwinięcie skrótowców, a także dopisanie haseł kojarzących im się z danym miejscem oraz sytuacji, w których ich zdaniem udaliby się do danej jednostki.

Przykładowo: POZ – podstawowa opieka zdrowotna – recepta, kaszel, katar i gorączka w dzień powszedni, lekarz pierwszego kontaktu.

Po zakończeniu pracy przedstawiciel grupy ma za zadanie zaprezentować mapę. Nauczyciel na bieżąco koryguje i uzupełnia informację, a także tworzy perfekcyjną mapę systemu zdrowia na tablicy.

Nauczyciel wyjaśnia podstawowe pojęcia (na prezentacji wyświetla slajd z rozwinięciem skrótowców).

- **POZ**, czyli **podstawowa opieka zdrowotna**, to podstawa funkcjonowania systemu ochrony zdrowia w Polsce. Jest to lekarz pierwszego kontaktu, którego samodzielnie wybieracie i u którego lecycie

większość typowych chorób, takich jak przeziębienie czy angina. Tutaj otrzymujecie porady, diagnozy, recepty, a także skierowania do specjalistów. Lekarz POZ zna najlepiej was i wasze zdrowie i to on powinien być pierwszą osobą, do której udajecie się w większości sytuacji zdrowotnych.

- **NiŚPL**, czyli **nocna i świąteczna pomoc lekarska**, to miejsce, do którego udajecie się gdy wasza przychodnia jest zamknięta, a nagle wydarzyło się z waszym zdrowiem coś, co wyraźnie was zaniepokoiło. W ramach NiŚPL mamy do czynienia z dyżurem lekarza POZ. Działa tylko w nocy od 18:00 do 8:00 oraz w weekendy i święta. Tam udajecie się z nagłym zachorowaniem, które nie jest stanem zagrożenia życia, jednak nie może czekać aż do rana, np. z wysoką gorączką, silnym bólem brzucha czy ugryzieniem przez nieznane zwierzę. Nie potrzeba tam skierowania, wystarczy znaleźć najbliższy punkt.
- **AOS**, czyli **ambulatoryjna opieka specjalistyczna**, to wszyscy specjaliści, tacy jak kardiolog, neurolog, okulista, czy dermatolog. Są oni ekspertami danej dziedziny medycyny. Jeśli wasz lekarz pierwszego kontaktu z POZ uzna, że problem wymaga bardziej szczegółowej wiedzy, wyda wam skierowanie. Skierowania nie potrzeba do: ginekologa, wenerologa, psychiatry, onkologa i stomatologa.
- **SOR**, czyli **szpitalny oddział ratunkowy**, to miejsce dla najcięższych przypadków. Jest ono przeznaczone wyłącznie dla stanów nagłego zagrożenia zdrowia i życia. Można tam trafić po wypadkach samochodowych, z zawałem serca, udarem mózgu, silnym krwotokiem. SOR nie jest przychodnią, nie zgłaszamy się tam więc z błahym powodem, takim jak np. przedłużenie recepty. Korzystamy z niego wyłącznie w ostateczności, ponieważ nieuzasadniona wizyta może spowodować zablokowanie miejsca dla kogoś, kto walczy o życie.

4 Zadanie praktyczne – praca ze stroną pacjent.gov.pl lub z aplikacją moje IKP

Nauczyciel rozpoczyna od wyjaśnienia zadania praktycznego. Mówi: „Teraz wspólnie przeanalizujemy, czy potraficie odnaleźć najbliższe miejsce opieki zdrowotnej. Otwórzcie stronę pacjent.gov.pl lub zalogujcie się w aplikacji moje IKP, jeżeli ją posiadacie. Dzięki tym źródłom spróbujcie odpowiedzieć na pytania:

- Jaki jest wasz POZ?
- Jaki numer jest do waszego POZ?
- Gdzie najbliższej znajduje się NiŚPL?”.

Następnie nauczyciel przechodzi do drugiego polecenia: „Teraz wejdźcie na stronę terminyleczenia.nfz.gov.pl. Znajdźcie najbliższy możliwy termin wizyty do poradni chirurgicznej w Waszym mieście”. Podczas tego zadania na prezentacji powinien wyświetlać się slajd **Gdzie szukać sprawdzonych informacji?**

5 Symulacja skierowania pacjenta w odpowiednie miejsce oraz dyskusja

Nauczyciel wprowadza uczniów w ostatnie zadanie. Mówi: „Dowiedzieliśmy się już wiele o zasadach poruszania się w systemie ochrony zdrowia. Teraz wspólnie przeanalizujemy, czy potraficie zastosować w praktyce to, o czym dzisiaj rozmawialiśmy”.

Nauczyciel rozdaje każdemu z uczniów karty pracy z opisami czterech sytuacji medycznych. Zadaniem uczniów jest określenie, co należy zrobić w każdej z nich. Nauczyciel daje uczniom czas na zapoznanie się z kartami pracy oraz na odpowiedzi, a następnie omawia przypadki. Może zachęcić uczniów do dyskusji, zadając pytania takie jak:

- Dlaczego tak ważny jest odpowiedni wybór miejsca, w którym można otrzymać pomoc medyczną?
- Jakie konsekwencje mogą wiązać się z nieuzasadnioną wizytą na SOR?
- Dlaczego lekarza POZ nazywa się lekarzem pierwszego kontaktu?
W jaki sposób może nam pomóc?

6

Podsumowanie

Na tablicy nauczyciel wyświetla slajd z piramidą pomocy medycznej i podsumowuje hierarchię systemu ochrony zdrowia w Polsce. Na koniec zadaje uczniom pytanie ewaluacyjne, prosi, aby sami podali przykłady sytuacji dopasowanych do odpowiednich jednostek medycznych (np. w jakiej sytuacji udałbyś się do NiŚPL?).

Sposoby dostosowania przebiegu zajęć dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

- uproszczenie poleceń i stosowanie krótkich komunikatów;
- zastosowanie piktogramów;
- przygotowanie mapy myśli w formie szablonu z pustymi polami lub w formie umożliwiającej dopasowywanie gotowych już haseł
- możliwość wykonania początkowego quizu w parach.

Komentarz metodyczny dla nauczyciela

Realizując treści zawarte w scenariuszu, można skorzystać z rekomendowanych zasobów Zintegrowanej Platformy Edukacyjnej (zpe.gov.pl) w zakresie edukacji zdrowotnej (dla klas szkoły ponadpodstawowej).

Można skorzystać także z treści ze strony pacjent.gov.pl [online, dostęp dn. 14.11.2025].

Odpowiedzi do zadania w karcie pracy: sytuacja 1 – SOR, sytuacja 2 – POZ, sytuacja 3 – AOS, sytuacja 4 – NiŚPL.

Bibliografia

- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych ([Dz.U. z 2024 r. poz. 146](#)) [online, dostęp dn. 14.11.2025].
- „[Ze Zdrowiem. System opieki zdrowotnej](#)”, magazyn Narodowego Funduszu Zdrowia nr 8 [online, dostęp dn. 14.11.2025].

Opis przypadków medycznych

KARTA PRACY

Gdzie poszukał(a)byś pomocy w takich sytuacjach?

Sytuacja 1

Wyobraź sobie, że podczas gry w piłkę nożną (lub po prostu na schodach) upadłeś(-aś) na nogę i usłyszałeś(-aś) trzask. Noga natychmiast puchnie, jest zniekształcona, a próba oparcia się na niej wywołuje przeszywający ból. Co robisz?

Sytuacja 2

Od trzech dni masz katar, lekki kaszel, bolą Cię mięśnie, a gorączka nie przekracza 38,5°C. Jest wtorek, godzina 10:00. Przy okazji przypomniało Ci się, że od dłuższego czasu potrzebujesz skierowania do okulisty na kontrolę wzroku. Co robisz?

Sytuacja 3

Od dłuższego czasu występują u Ciebie przewlekłe, nawracające wysypki. Byłeś(-aś) z tym problemem u swojego lekarza POZ. On, nie mogąc znaleźć przez dłuższy czas przyczyny, daje Ci skierowanie do dermatologa. Co robisz?

Sytuacja 4

Obudziłeś(-aś) się w sobotni poranek z mocnym bólem ucha. Ból pojawił się nagle, jest silny i nie reaguje na leki przeciwbólowe. Co robisz?

Odpowiedzi:

.....

.....

.....